herpy

SKÖLDPADDOR

Southeast Asian Box Turtle

Cuora amboinensis

Cuora amboinensis är en medelstor, nästan helt vattenlevande sköldpadda med ledad buksköld från låglandet i Sydostasien. Skölden blir omkring 20-25 cm, och djuret kan bli över 30 år gammalt. Arten kräver ett stort, filtrerat kar med förhållandevis lågt vatten, en varm solplats, UVB och värme hela året, eftersom den aldrig går i vintervila.

Familj: Geoemydidae Tidigare namn: *Cistudo amboinensis; Cyclemys amboinensis*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**18-25 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**25-38 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Semiakvatisk**
Biotop	**Regnskog och våtmark**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**130 × 65 × 60 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**25-30 °C**
Värmeplats	**30-35 °C**
Temperatur, natt	**22-25 °C**
Luftfuktighet	**60-80 %**
Vatten	**Akvaterrarium** djup 15-25 cm
Vattentemperatur	**25-28 °C**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 2
Föda	**Insekter, färdigfoder, växter, ryggradsdjur och maskar/sniglar**
Hålls	**Ensamma, parvis eller i grupp**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**48-60 mån.**
Kullstorlek	**1-5 ägg**
Kullar per år	**1-3**
Inkubation	**70-100 dagar** vid 26-30 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Starkt hotad (EN)**

Om arten

Cuora amboinensis är en medelstor sköldpadda med ett ledat buksköld som kan stängas mot ryggskölden, så att huvud, ben och svans skyddas. Trots det ledade skölden är arten ingen landsköldpadda: den är semiakvatisk och tillbringar större delen av sitt liv i vattnet. Alla mått i texten avser sköldlängden (carapax).

Ryggskölden är mörkt olivbrun till svart och saknar den färgteckning som många besläktade arter har. Huvudet är mörkt olivfärgat med tre gula streck på varje sida, och bukskölden är gul till ljusbrun med en stor mörk fläck i varje platta. Typiska vuxna djur är 20-25 cm, och enstaka stora djur når 30 cm. Honorna är lite större än hanarna. Unga djur har en platt ryggsköld med tre längskölar (kölar) som jämnas ut med åldern, så att skölden blir mer välvd. Hur välvd eller platt skölden är beror på utbredningsformen.

Taxonomin är under revision: arten delas upp i flera underarter som skiljer sig i sköldens form, men skötseln är densamma för dem alla.

Arten är skygg och lugn och inget djur för hantering. Livslängden är typiskt 25-30 år, och det finns känt djur på 38 år. Arten är hotad i naturen (IUCN: EN), eftersom stora mängder samlas in till föda och medicin och till handel, och djur från naturen är ofta försvagade av stress, parasiter och uttorkning. Uppfödda djur är ett betydligt bättre val.

Utbredning och livsmiljö

Cuora amboinensis lever i sydöstra Asien. Arten finns på fastlandet från nordöstra Indien och Bangladesh genom Myanmar och Thailand till Laos, Kambodja, Vietnam och Malaysia och på öarna i Indonesien och Filippinerna. Namnet syftar på Ambon i Indonesien, varifrån det först beskrivna djuret kommer.

Former med platt sköld lever österut i Indonesien och på Filippinerna, medan former med mer välvd sköld lever på Sumatra, Java och fastlandet. Avgränsningen av formerna är inte klarlagd, och kartan följer den vida avgränsningen av arten.

> **Naturlig utbredning:** Indien, Bangladesh, Myanmar (Burma), Thailand, Laos, Kambodja, Vietnam, Malaysia, Singapore, Indonesien och Filippinerna.

LIVSMILJÖ

Cuora amboinensis lever i låglandet, från havsnivå upp till omkring 500 m, i stillastående eller långsamt flytande sötvatten med mjuk botten: dammar, kärr, träsk, risfält, bevattningskanaler och dräneringsdiken. Arten finns både i orörd natur och i kulturlandskap.

Klimatet är tropiskt med värme hela året, och arten förekommer inte där temperaturen sjunker under omkring 21 °C. Djuren uppehåller sig mest i vattnet, men går upp på land för att äta, sola och lägga ägg, och de är mer på land på natten. De unga är mer vattenlevande än de vuxna. Arten vandrar inte, men enstaka djur kan förflytta sig långt under livet. I naturen äter den både växter, frukter, frön, svampar och maskar på land och växter, insekter och blötdjur i vattnet.

Skötsel

TERRARIET

Håll djuret i ett stort akvarium eller ett kar, inte i ett vanligt terrarium. Den ledade ryggsköldenen gör att arten ser ut som en landsköldpadda, men den är semiakvatisk och ska ha en vattendel som en vattensköldpadda; särskilt uttorkade djur tar skada av att hållas torrt. Karet ska vara minst fem gånger så långt som ryggsköldenen och hälften så brett som det är långt, och landdelen räknas in i bottenytan. Måtten 130 × 65 × 60 cm passar ett fullvuxet djur på upp till 25 cm och ger en vattendel på ca 90 × 65 cm med 25 cm vatten (omkring 150 liter), en landdel på 40 × 65 cm och 35 cm kant ovanför vattnet. Extra utrymme ska gå till vattenytan, inte till djupet.

Arten är en dålig simmare. Vattnet ska vara så lågt att djuret kan stå på botten och sträcka upp huvudet över ytan när det vilar, och det ska alltid finnas en zon där vattendjupet högst motsvarar ryggsköldens längd. Ungar på under 6 cm hålls i 5 cm vatten i ett lågt kar på omkring 60 × 40 cm som är lätt att göra rent, med sluttande botten så att det finns en torr zon i ena änden. Från omkring 6 cm kan de flyttas till ett akvarium på ca 75 × 30 cm med 20-25 cm vatten.

Landdelen är en strandkant eller en hylla med en sträv ramp, stor nog för att hela djuret ska kunna ta sig upp och sola. Ett bottenlager av cypressflis i landdelen håller fuktigheten uppe, och djuret gräver gärna. Undvik grus, särskilt vitt grus och ärtgrus, som djuret sväljer. Vattendelen är lättast att hålla ren utan bottensubstrat. Levande och konstgjorda vattenväxter ger trygghet. Sätt på ett lock, för arten klättrar.

Vatten är tungt: 150 liter väger 150 kg, så ställ uppställningen på ett golv som kan bära den. Hanarna är häftiga under parningen, så ett par eller en grupp kräver ett stort kar med många gömställen och möjlighet att skilja djuren åt.

Från en storlek på ca 8 cm kan djuret hållas i en rymningssäker utomhusdamm under den varmaste delen av sommaren. Dammen ska grävas ner för att undvika stora temperatursvängningar, vara ungefär hälften vatten och hälften land och ha stenar vid kanten på flera höjder, så att djuret lätt tar sig upp och ner. Djuret ska in så snart nätterna blir kyliga.

TEMPERATUR

Vattnet ska vara 25-28 °C hela året. Använd en vattenvärmare med skydd och termostat, och mät med en digital termometer. Solplatsen ska vara 30-35 °C, mätt med en infraröd termometer ett par timmar efter att lampan tänts. Värm upp med en reflektorlampa eller halogenlampa över landdelen. Luften över vattnet är 25-30 °C. På natten sjunker temperaturen till 22-25 °C; nattemperaturen är inte närmare dokumenterad, men arten finns inte i områden under omkring 21 °C.

Arten får aldrig gå i vintervila. Den är tropisk och aktiv hela året, och en kall period skadar den. Håll därför värmen och ljuset uppe hela vintern, och flytta djuret inomhus så snart en utomhusdamm kyls av. En torrtid eller regntid är inte nödvändig i skötseln.

Läs mer: Värme och temperatur Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Sköldpaddans fuktighet är vattnet självt, så luftens relativa fuktighet är inte avgörande och inte närmare dokumenterad för arten; 60-80 % i rummet är lämpligt. En fuktig landdel med cypressflis hjälper djuren att hålla skölden sund.

Djuret avger sin avföring i vattnet, så vattnet blir snabbt smutsigt. Byt en del av vattnet regelbundet och ta bort foderrester. Är djuret nyligen förvärvat och uttorkat ska det få tillgång till vatten med en gång.

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Vattnet är djurets vistelseplats, så det ska vara rent, varmt och förhållandevis lågt. Vuxna djur trivs i 15-25 cm vatten med lägre zoner. Temperaturen är 25-28 °C.

Använd ett kraftigt filter, helst ett utvändigt tunnfilter, dimensionerat för mer än vattenmängden. I mycket lågt vatten för ungar är filtrering inte alltid praktisk, och här kompenseras det med täta vattenbyten. Skölj filtermediet i karvatten, inte kranvatten, så att de nyttiga bakterierna bevaras. Koppla all elektrisk utrustning vid vattnet till en jordfelsbrytare. Utfodra i ett separat kar, så att huvudkaret hålls rent.

LJUS OCH UVB

UVB är nödvändigt för att djuret ska kunna bilda D3-vitamin och ta upp kalk. Ferguson-zonen är inte dokumenterad för arten; zon 2 är en uppskattning utifrån att arten lever i skyddat vatten och solar, men inte lika intensivt som öppna vattensköldpaddor. Använd ett UVB-rör av hög kvalitet över solplatsen, utan glas eller plast emellan, mät UV-indexet med en mätare, och byt röret regelbundet, eftersom styrkan avtar.

Solplatsen ska ha både ljus och värme från lampor som sitter ovanför den. Ljuset ska vara tänt 11-13 timmar per dygn. Låt djuret kunna dra sig undan i skugga eller gömslen under vattenväxter.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

C. amboinensis är allätare, med övervikt av växter hos vuxna. I naturen äter den växter, frukter, frön, svampar och maskar på land, och växter, insekter och blötdjur i vattnet. Ungar är starkt köttätande och tar insekter, maskar och fisk, men också en del grönt; med åldern blir kosten mer växtbaserad.

Vuxna djur får foder var 2:a-3:e dag, ungar dagligen i små mängder, eftersom överutfodring ger tillväxtdeformiteter. Ge fodret i vattnet; arten äter bäst där. En vuxen kost är varierade gröna blad och vattenväxter, maskar, sniglar, insekter, hela små fiskar och flytande pellets av god kvalitet.

Tillskott: kalk pudras på fodret, och ett sepiaskal i karet håller näbben slitet och ger kalk. Ta alltid bort den hårda baksidan av sepiaskalet. Frysta fiskar har förlorat E-vitamin och tiamin, så ge ett vitamintillskott om fisk är en fast del av kosten. Kalk med D3 behövs bara om djuret inte får UVB.

BETEENDE OCH HANTERING

C. amboinensis är skygg och lugn och inget djur för hantering. Djuret drar sig in i skölden och stänger bukskölden när det blir skrämt. Ta det genom att lyfta skölden med båda händerna, och tvätta händerna efteråt.

Enskilt är den säkraste hållningsformen. Hanarna är våldsamma under parningen och kan riva i honans hals, så att allvarliga sår uppstår om djuren inte skiljs åt. Ett par ska ha ett stort kar, många gömställen och möjlighet att skiljas åt.

Djuret är mest aktivt på dagen i vattnet och på solplatsen. Ett djur som gömmer sig hela tiden eller inte äter är antingen stressat eller sjukt.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanen har ett något urholkat buksköld, en längre och tjockare svans och större klor; honan har en kort, tjock svans och kortare klor. Skillnaderna är små och syns först när djuret är könsmoget, vid 4-5 års ålder. Honorna är lite större än hanarna.

PARNING

Parningen sker i vattnet, och arten kan föröka sig hela året när temperaturen är jämnt hög. Hanarna är våldsamma: de biter honan i halsen under uppvaktningen, och utan åtskiljande kan det ge allvarliga sår i hals och muskler. Håll därför bara ett par i ett stort kar med många gömslen och möjlighet att skilja djuren åt.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger 1-5 ägg per läggning, typiskt 2, och flera läggningar per år, typiskt 3. Äggen är avlånga, spröda och hårdskaliga. Hon gräver boet i fuktig, väldränerad jord med bakbenen och ska därför ha en stor äggläggningsplats på landdelen, även när hon hålls utan hane.

INKUBATION

Äggen kläcks efter 70-100 dagar, oftast omkring 76 dagar. Inkubationstemperaturen är inte dokumenterad för arten; 26-30 °C är en uppskattning lånad från besläktade vattensköldpaddor. Äggen är sköra och får inte vändas när de flyttas till kläckningsmaskinen.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är nästan helt vattenlevande och klarar sig själva från kläckningen; föräldrarna sköter varken ägg eller ungar. De hålls i mycket lågt vatten (5 cm) med en torr zon och får små mängder foder dagligen. De är starkt köttätande, och daggmaskar är ett bra foder. Överutfodring ger deformiteter i skölden.

Hälsa och vanliga misstag

Uppfödda djur är härdiga, men djur från naturen kommer ofta med allvarliga problem. De vanligaste är: - Diarré från amöbainfektion. - Blodförgiftning efter skador och som följdsjukdom till amöbor. - Sköldröta (SCUD). - Svält och uttorkning hos nyinsamlade djur. - Kalkbrist och ben- och sköldsjukdomar vid för lite UVB eller kalk.

Ta med ett färskt avföringsprov till veterinären så snart du har förvärvat ett djur. Djur som inte äter ska undersökas snabbt. Håll alltid djuret varmt: arten tål inte kyla.

Alla kräldjur kan vara symtomfria bärare av *Salmonella* och smitta människor. Tvätta händerna före och efter kontakt med djuret, vattnet och utrustningen, och låt inte barn under 5 år hantera djuret. Uppsök en veterinär med erfarenhet av kräldjur om djuret tappar i vikt, inte äter, har öppen mun eller verkar slött.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.